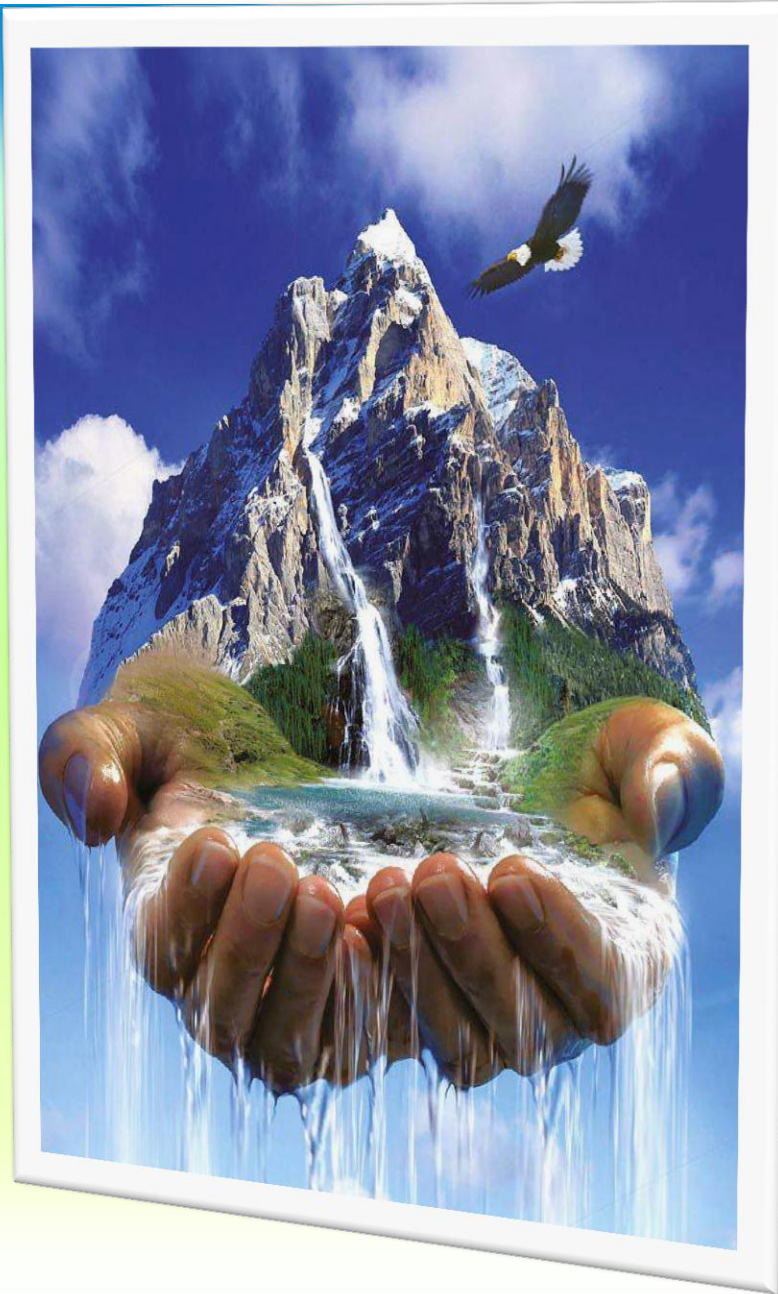

**16-Мавзу: Заҳира
ерлар ҳуқуқий ҳолати
(2 соат)**

Режа:

- 1. Заҳира ерлар тушунчаси*
- 2. Заҳира ерлардан фойдаланиш
ҳуқуқи*
- 3. Заҳира ерларни бошқариш
хусусиятлари*

МАЪРУЗА МАШҒУЛОТИНИ ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ

Талабалар сони: 100 нафар	16-мавзу.1-маъруза. 2 соат
Ўқув машғулотининг шакли	Маъруза-ахборот
Машғулотнинг режаси	1.Захира ерлар тушунчаси 2.Захира ерлардан фойдаланиш ҳукуки
Машғулотнинг мақсади:	Захира ерлар тўғрисида ва улардан фойдаланиш ҳукуки тўғрисида умумий тасаввурни ҳосил қилиш
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари
1.1Захира ерлар тўғрисида тушунча беради; 2.Захира ерлардиан фойдаланиш ҳукуки тўғрисида тушунча беради.	11.1Захира ерлар тўғрисида тасаввурга эга бўлади; 2.Захира ерлардиан фойдаланиш ҳукуки тўғрисида тасаввурга эга бўлади;
Ўқитиш услуби ва техникаси	Маъруза, ақлий ҳужум
Ўқитиш воситалари	Доска, тарқатма материаллар
Ўқитиш шакли	Жамоа бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт шароити	Проектор ва компьютер билан жихозланган ўқув хонаси

МАЪРУЗАНИНГ ТЕХНОЛОГИК ҲАРИТАСИ

Иш босқичлари	Фаолият турлари	
	Таълим берувчи	Таълим олувчилар
1 босқич Ўқув машғулотиغا кириш 20 дақиқа	<p>Гурухлар давомати назорат қилинади.</p> <p>Мавзу номи, мақсади, кутилаётган натижаларни, фойдаланиш мажбуриятлари етказилади. Машғулот маъруза ахборот шаклида олиб борилиши маълум қилинади</p>	Тинглайдилар ва ёзиб оладилар
2 босқич Асосий қисм 50 дақиқа	<p>2.1. Мавзу режаси асосий тушунчалар билан танишиб чиқиш таклиф этилади.</p> <p>2.2. Маъруза слайдлар Power Point тартибида намойиш этилади, ҳар бир слайд шарҳланади.</p> <p>Мавзуга жалб қилувчи саволлар берилади.</p> <p>2..3. Мавзу режалари бўйича хулосалар қилинади. Керакли маълумотларни дафтарда қайд этишлари кераклиги ёдга солинади.</p> <p>3. Мавзунинг ўзлаштирилганлик даражасини аниқлаш мақсадида тезкор сўров ўтказилади. (1-илова)</p>	<p>Ўқийдилар</p> <p>Тинглайдилар, асосий маълумотларни дафтарга ёзиб оладилар, саволлар берадилар</p> <p>Талабалар жавоб берадилар</p>
3 босқич Якуний босқич 10 дақиқа	<p>3.1. Мавзу бўйича умумий хулоса қилади. Мавзунинг касбий фаолиятидаги аҳамияти ва ўрнига талабалар эътиборини қаратади.</p> <p>3.2. Мустақил иш учун топшириқ берилади. (2-илова)</p>	<p>Тинглайдилар</p> <p>Топшириқни ёзиб оладилар</p>

МАВЗУНИ МУСТАҚИЛ ЎЗЛАШТИРИШ УЧУН ТАВСИЯ ҚИЛИНАЁТГАН МАНБАЛАР ВА АДАБИЁТЛАР

Асосий:

1. Ben McFarlane, Nicholas Hopkins. Land Law: Text, Cases, and Materials. OUP Oxford, 2012
2. М.Ҳ. Рустамбоев ва бошқ. Ер ҳуқуқи. – Т.: Тошкент давлат юридик институти, 2002. – 237
3. Земельное право республики Узбекистан. Учебник. Под. ред. М.Х. Рустамбаева. ҳуқуқи. Т.: ТДЮИ, 2007. - 215 стр.
4. А. Нигматов. Ер ҳуқуқи. – Тошкент.: “Ислом Университети”, 2001. – 191б.
5. А. Нигматов. Земельное право. – Тошкент.: “Ислом Университети”, 2001. – 189 б.
6. М. Mirzaabdullaeva, A. Muqimov, Z. Xafizova. Yer huquqi, O'quv qo'llanma. - Т.: TIMI, 2016. - 196 б
7. Земельное право: Учебник / С.А. Боголюбов, Э.А. Галиновская; Под ред. С.А. Боголюбова – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. - 400 стр.

Қўшимча:

8. Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси (10-БОБ), Ўзбекистон, Т.: 1998
9. Ўзбекистон Республикасининг қонуности ҳужжатлари.

Интернет ресурслари:

1. [http:// www. colibri.ru/;](http://www.colibri.ru/)
2. [http:// www. Lex.uz](http://www.Lex.uz)

ЗАХИРА ЕРЛАР ТУШУНЧАСИ

Захира ерлар тушунчаси ер кодексининг 2-боб 8-моддаси ва 10-боб 78-моддаларида келтирилган бўлиб унга кўра юридик ва жисмоний шахслар эгаллигига ҳамда фойдаланишга, ижарага берилмаган, мулк этиб реализация қилинмаган барча ерлар захира ерлар ҳисобланади. Бу ерлар жумласига эгалик қилиш ва фойдаланиш ҳуқуқи, ижарага олиш ҳуқуқи, мулк ҳуқуқи Ер Кодексининг 36-моддасига мувофиқ бекор қилинган ерлар ҳам киради

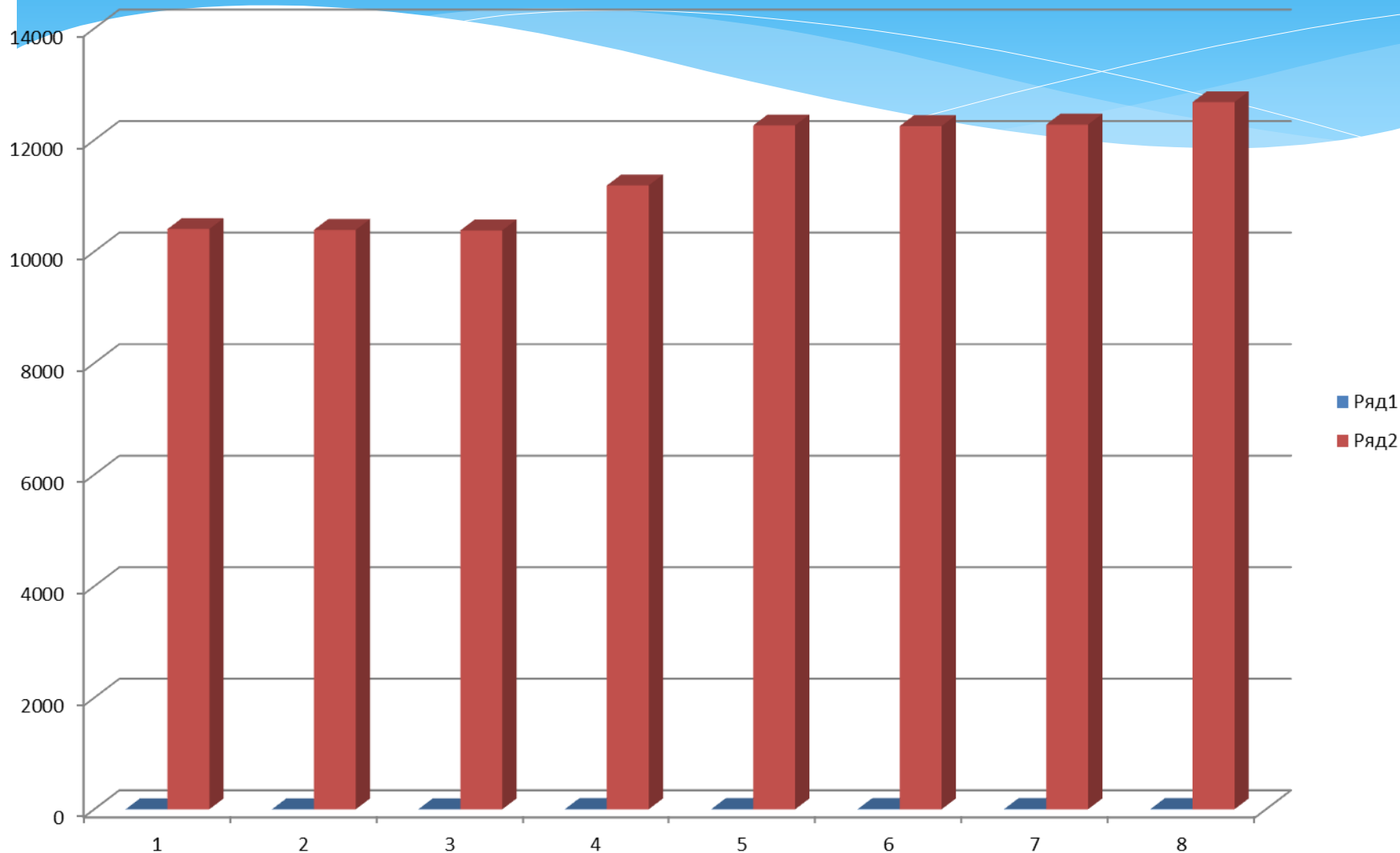
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЕР ФОНДИНИНГ ТИФЛАРИ БЎЙИЧА ТАКСИМЛАНИШИ ТАҲЛИЛИ

Т/р	Ер фондининг тифлари	Умумий ер майдони, минг га		% ҳисобида	
		01.01. 2017 й.	01.01. 2018 й.	01.01. 2017 й.	01.01. 2018 й.
1	Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар	20174.0	20261,6	44.94	45,13
2	Аҳоли пунктларининг ерлари	220.8	221,2	0.49	0,49
3	Саноат, транспорт, алоқа, муҳофаа ва бошқа мақсадларга мўлжалланган ерлар	905.3	857,1	2.02	1,91
4	Табиатни муҳофаза қилиш, соғломлаштириш ва рекреация мақсадларига мўлжалланган ерлар	704.3	704,4	1.57	1,57
5	Тарихий-маданий аҳамиятга молик ерлар	14.1	14,3	0.03	0,03
6	Ўрмон фонди ерлари	11191.9	11153,3	24.93	24,84
7	Сув фонди ерлари	833.6	833,7	1.86	1,86
8	Заҳира ерлар	10848.4	10846,8	24.16	24,16
	Жами ерлар:	44892,4	44892,4	100.0	100.0

Заҳира ерларнинг Қорақалпоғистон Республикаси, шаҳар ва вилоятлар бўйича тақсимланиши

Т/р	Республика, шаҳар ва вилоятларнинг номи	Умумий ер майдони	Экин ерлар	Кўп йиллик дарахтзорлар				Бўз ерлар	Пичанзор ва яйловлар	Жами қишлоқхўжалик ерлари	Ўрмонзорлар	Бошқа ерлар
				Жами	шу жумладан:							
					боғлар	узумзорлар	тутзорлар					
1	Қорақалпоғистон Республикаси	6834,8						0,4	2827,6	2828	15,0	3991,8
2	Андижон	6,2	0,1	0,2	0,2				1,1	1,4		4,8
3	Бухоро	0,8										0,8
4	Жиззах	5,4	0,4	0,1	0,1				1,3	1,8		3,6
5	Қашқадарё	3,9							0,4	0,4		3,5
6	Навоий	3675,4	0,3						3660,8	3661,1	0,1	14,2
7	Наманган	1,9							0,7	0,7		1,2
8	Самарқанд	11,8							2,7	2,7		9,1
9	Сурхондарё	182,4		0,3	0,3				47,1	47,4	24,9	110,1
10	Сирдарё	0,1						0,1		0,1		
11	Тошкент	24,2	0,1						4,2	4,3	0,2	19,7
12	Фарғона	35,9							3,2	3,2		32,7
13	Хоразм	63,8							49,5	49,5	3,5	10,8
14	Тошкент ш.	0,2										0,2
ЖАМИ:		10846,8	0,9	0,6	0,6			0,5	6598,6	6600,6	43,7	4202,5

Захира ерлар майдонларининг ўзгариш динамикаси

ЗАХИРА ЕРЛАР ТАРКИБИ

Захира ерлар - Ўзбекистон ер фонди таркибидаги сўнгги мустақил тоифани ташкил этиб, доимий эгаллаш ва фойдаланишга берилмаган ер майдонларидир. Бундай ерлар жумласига эгалик қилиш ва фойдаланиш ҳуқуқи, ижарага олиш ҳуқуқи, мулк ҳуқуқи бекор қилинган ерлар ҳам киради. Республика ер фонди майдонлари ўзгаришсиз эмас. Давлатнинг ерга бўлган эгалик ҳуқуқини амалга оширувчи Республика ҳокимият органлари ер участкаларини корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ўртасида тақсимлайдилар. Бир қисм ерлар эса бўлинмасдан қолади. Булар, асосан, ўзлаштирилмаган ерлардир, булар кейинчалик хўжалик оборотига киритиладиган захира ёки экологик тенгликни таъминлаб турадиган ерлардир.

Фойдаланиш имконияти бўйича захира ерлар гуруҳлари

**ердан фойдаланишда захира ролини
ўйнайдиган ёки база бўлиб хизмат
қиладиган**

**фойдаланиш учун умуман нолайиқ
бўлган ерлар**

**Қандай
ерлар захира
ерларнинг
манбаи
бўлиб
хизмат
қилади?**

Бу тоифадаги ерларнинг манбаларидан бири бўлиб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришда фойдаланиладиган ерлар ҳисобланади. Улар қонунда кўрсатилган асосларга кўра захира ерлар тоифасига ўтадилар, кейинчалик эса бошқа ердан фойдаланувчиларга бериб борилади. Бу қаторга рекультивация қилингандан сўнг қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида маълум вақт ишлатиб бўлмайдиган (консервация қилинган) ерларни ҳам киритиш мумкин.

Захира ерлар асосий фойдаланиш мақсадига кўра ҳар қандай бошқа ер фонди тоифасига ўтиб кетиши мумкин. Бундай ҳолатларда уларга ўша ер фондининг ҳуқуқий ҳолати қўлланилади.

**Захира ерлар қанча муддатга
фойдаланишга берилиши мумкин?**

**қисқа муддатли -
3 йилгача**

**узоқ муддатли –
10 йилгача**

Қисқа муддатга берилган ер участкалари захира ерлар таркиби хисобланади. Муддатнинг тугаши билан захира ерлар бошқа ердан фойдаланувчи шахсларга берилиши ёки захира ерлар таркибида қолиши мумкин. Қолган барча ҳолларда эса – узоқ муддатга фойдаланиш учун берилганида, бу ерлар захира ерлар фонди тоифасидан чиқиб кетади.

**Фойдаланишга
берилган захира
ерларнинг
ҳуқуқий ҳолати
қандай
ўзгаради?**

Захира ерлар асосий фойдаланиш мақсадларига кўра ҳар қандай бошқа ер фонди тоифасига, яъни Ер кодекси 8-моддасида санаб ўтилган 8 хил тоифа ерлардан бирининг таркибига ўтиб кетиши мумкин. Бундай ўтиш ҳолатида уларга тегишли ер фондининг ҳуқуқий меъёрлари тадбиқ этилади.

Ерларни ер фондининг бир тоифасидан бошқасига ўтказиш, ерлардан асосий фойдаланиш мақсади ўзгарган тақдирдагина амалга оширилади. (Ер кодекси 9-моддаси 3-қисми). Улар қандай тартибда ҳуқуқий жиҳатдан расмийлаштириб қўйилади?

Ер фондининг тоифаси ерни эгалик қилишга ва фойдаланишга бериш ҳуқуқига эга бўлган органлар томонидан қабул қилинадиган ер участкаларини бериш тўғрисидаги қарорларда, ерга эгалик қилиш ва ердан фойдаланиш ҳуқуқини тасдиқловчи гувоҳномаларда, шартномаларда, бошқа ҳужжатларда, давлат ер кадастри ҳужжатларида, ер участкаларига бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатига олиш ҳужжатларида кўрсатилади (Ер кодекси 9-моддаси 5-қисми).

**Фойдаланишга
берилган захира
ерларнинг
ҳуқуқий ҳолати
қандай
ўзгаради?**

Қоидага кўра, қисқа муддатга берилган ер участкалари захира ерлар таркибида ҳисобланади. Фойдаланиш муддатнинг тугаши билан эса у бошқа ердан фойдаланувчиларга берилиши ёки захира ерлар таркибида қолиши мумкин. Бошқа ҳамма ҳолатларда – масалан, узоқ муддатга фойдаланиш учун берилганда бу ерлар захира ерлар тоифасидан чиқиб кетади

Захира ерлар туман, шаҳар давлат ҳокимияти органларининг тасарруфида бўлади ва ер кодексига мувофиқ асосан қишлоқ хўжалиги мақсадлари учун эгаллик қилишга, фойдаланишга ва ижарага беришга мўлжалланади, ҳуқуқий ҳолатида қуйидаги хусусиятлар мавжуд:

захира ерларни биронта бир шахс, яъни тили, дини, миллати, ирқи, жинси, эътиқоди, ижтимоий ҳолати ва келиб чиқишидан қатъий назар, ўзбошимчалик билан эгаллаб олиниши мумкин эмас

захира ерлар, Ўзбекистон Конституциясида белгиланган маъмурий-ҳудудий бўлинишга мувофиқ тегишли туман, шаҳар ҳокимияти органларининг тасарруфида бўлади

ушбу ерларни захирага ажратилишдан асосий мақсад: қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришни кўпайтириш, саноат, транспорт, алоқа ва коммуникация ва бошқа ноқишоқ хўжалик мақсадлари учун хизмат қилади

**Кимлар захира
ерлардан
фойдаланувчи
субъектлар ва
объектлар бўла
олади?**

Захира ерлар бошқа барча ҳуқуқий муносабатлар объектлари ва субъектлари мавжуд бўлгани каби, ўзининг ана шу элементларига ҳам эга.

Захира ерларнинг субъектлари фойдаланувчилар деб аталиб, ҳар қандай юридик ва жисмоний шахслардан иборат бўлиши мумкин.

Ўз навбатида унинг объектларини эса, қонунга асосан берилган аниқ захира ерлар қисми ёки фойдаланиш учун ажратилган захира ерлар ташкил этади.

БЛИЦ - САВОЛЛАР

- 1.Захира ерлар тушунчаси нимани англатади?**
- 2.Захира ерлар кимнинг тасарруфида бўлади?**
- 3.Захира ерларнинг ҳуқуқий ҳолатида қандай ҳусусиятлар мавжуд?**
- 4. Захира ерларининг ҳуқуқий ҳолати қайси қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади?**

8-СЕМЕСТРДА ЎТИЛГАН МАЪРУЗАЛАР МАВЗУЛАРИ

№	Модул ва мавзуларнинг номи	Умумий соати	маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	Ўрмон фонди ерларининг ҳуқуқий ҳолати	18	4	4	10
2	Сув фонди ерларнинг ҳуқуқий ҳолати	20	4	4	12
3	Заҳира ерларнинг ҳуқуқий ҳолати	12	2	2	8
	Жами:	50	10	10	30